

Številka: U-I-290/19-10, Up-657/19-22, Up-660/19-17

Datum: 23. 12. 2019

**ODKLONILNO LOČENO MNENJE SODNIKA
DDr. KLEMNA JAKLIČA
K SKLEPU ŠT. U-I-290/19, Up-657/19-22, Up-660/19-17 Z DNE
12. 12. 2019**

**LAHKO KRŠITEV NEPRISTRANSKOSTI SOJENJA IN
DOMNEVE NEDOLŽNOSTI ZAGREŠI ZGOLJ SODIŠČE?**

Večina šestih je odločila, da ustavne pritožbe in pobude ne sprejme v obravnavo. Sam bi, nasprotno, ustavno pritožbo brez prejuda končne meritorne presoje sprejel v obravnavo, kar je pogoj za temeljitejšo proučitev pomembnih vprašanj, ki jih pritožba po moji oceni odpira.

Po moji presoji je precej očitno, da bi bil sprejem upravičen že (a ne izključno) iz razloga preučitve vprašanj okoli pravice do nepristranskega sojenja. Pritožnik opozarja, da naj bi tedanji minister za pravosodje Goran Klemenčič na televiziji javno izjavil, da bo osebno poskrbel, da bo sodba v zadevi Bavčar postala pravnomočna in da bodo v primeru zastaranja letele glave. Takšna izjava naj bi pomenila neposredno grožnjo oziroma pritisk na sodeče sodnike Višjega sodišča, da se bodo morali soočiti s sankcijami, če bodo prvostopenjsko sodbo razveljavili (v primeru razveljavitve sodbe bi zadeva lahko zastarala). Obenem naj bi bil v takšnih okoliščinah videz nepristranskosti okrnjen do te mere, da ni mogoče z gotovostjo zavrniti možnosti, da so takšne grožnje dosegle svoj cilj vpliva na sodeče sodnike, ali da do napovedanih dodatnih pritiskov (da bo minister osebno poskrbel za to, da zadeva ne bo zastarala) ne bi prišlo.

Po ustaljenem stališču Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) domneva nedolžnosti zavezuje vse državne organe (primer *Krause proti Švici*). ESČP je tako v več zadevah že odločalo o pomenu izjav predstavnikov oblasti za kršitev domneve nedolžnosti. V sodbi v zadevi *Allent de Ribemont proti Franciji* z dne 10. 2. 1995 je najprej ponovilo stališče, da lahko domnevo nedolžnosti kršijo ne le sodniki, ampak tudi predstavniki drugih vej oblasti, nato pa presodilo, da je v konkretnem primeru prišlo do takšne kršitve, ker so nekateri visoki predstavniki oblasti še pred koncem sodnega postopka pritožnika označili za krivega brez kakršnihkoli zadržkov (glej tudi sodbi v

zadevah *Krivolapov proti Ukrajini* z dne 2. 10. 2018 in *Turyev proti Rusiji* z dne 11. 10. 2016). V zadevi *Arrigo in Vella proti Malti* z dne 10. 5. 2005 je ESČP presojalo položaj, ko je ministrski predsednik na tiskovni konferenci izjavil, da sta pritožnika kriva storitve kaznivih dejanj, čeprav je bila preiskava še v teku. Malteško ustavno sodišče je v vzporednem civilnem postopku ugotovilo obstoj kršitve domneve nedolžnosti, zaradi česar so pritožniki pred ESČP zahtevali ustavitev kazenskega postopka. ESČP je presodilo, da je bilo za odpravo kršitve domneve nedolžnosti dovolj, da je Ustavno sodišče ugotovilo tovrstno kršitev in da so bili organi pregona s takšno ustavnosodno odločitvijo seznanjeni.

Kot vidimo, je stališče EKČP oziroma minimalni vseevropski standard varstva domneve nedolžnosti in pravice do nepristranskega sojenja ta, da so vnaprejšnje javne izjave visokih predstavnikov izvršne oblasti glede odločitev, o katerih lahko presoja zgolj sodišče, lahko potencialno problematične. Že zato bi si navedbe ustavnega pritožnika v tem delu zaslužile resno, celovito presojo v okviru sprejema ustavne pritožbe. Ne drži, da je očitno, kot to po moji oceni napačno argumentira večina, da naj takšne izjave ministra ne bi mogle vplivati na odločitev sodišča, saj da je minister izrecno dodal, da ne govori o krivdi ali nedolžnosti pritožnika, ampak torej "zgolj" o tem, da bo osebno poskrbel za to, da sodniki Višjega sodišča, ki so takrat presojali pritožnikovo pritožbo na prvostopenjsko obsodbo, prvostopenjske obsodbe ne bodo razveljavili. S tako neposredno in odkrito napovedjo je minister sporočil ravno to, da naj si sodniki Višjega sodišča prvostopenjske obsodilne sodbe ne drznejó razveljaviti, sicer bodo deležni sankcij. Poleg slednjega je napovedal, da bo sam podvzel ukrepe, da do razveljavitve ne bo prišlo. Kontekst je bil torej ta, da če bi Višje sodišče prvostopenjsko sodbo razveljavilo, bi zadeva s precejšnjo verjetnostjo zastarala, pritožnik pa bi ostal nedolžen. Ministrove izjave o tem, da razveljavitev za sodnike ne sme biti možnost, torej ne le predstavljajo določen pritisk, ki bi ga bilo treba meritorno presojati, ampak prav tako – hočeš nočeš – v resnici tudi niso povsem nedolžne glede arbitriranja o pritožnikovi krivdi. In to ne glede na to, kako hitro je nato minister, morda zavedajoč se potencialne spornosti svojih izjav, hitel dodajati, da se s tem ne opredeljuje vnaprej do pritožnikove krivde. A je neizpodbitno, da je v nekem delu prav to storil. Morebitna razveljavitev prvostopenjske sodbe na Višjem sodišču, k prepovedi česar je pod grožnjo sankcij (da "bodo letele glave") minister pozval, bi pomenila prav to – pritožnikovo pravnomočno in za vselej zavarovano nedolžnost zaradi zastaranja.

Ne trdim vnaprej, da je do kršitve zgoraj predstavljenega minimalnega standarda iz EKČP gotovo prišlo, ocenjujem pa, da bi o tako težkem vprašanju (*close case*) Ustavno sodišče vsekakor moralo meritorno temeljiteje presojati. To pomeni, da bi Ustavno sodišče najmanj v tem delu (a ne izključno v tem delu) moralo ustavno pritožbo vzeti v obravnavo. Le temeljita meritorna analiza bi na koncu lahko pokazala, ali je v primerih takšnih izjav visokih predstavnikov izvršne veje oblasti lahko kršena nepristranskost sojenja v povezavi z domnevo nedolžnosti.

Takšna temeljita presoja v okviru sprejema ustavne pritožbe bi bila po moji oceni nujna tudi zato, ker na ta očitek niti Višje sodišče niti Vrhovno sodišče nista ustrezno odgovorili. Nasprotno, nanj sta odgovarjali s povsem protikonvencijskimi stališči, to je stališči, ki so v neposrednem nasprotju z zgoraj predstavljenimi stališči ESČP o tem, kako lahko predstavniki vseh oblasti, vključno izvršne veje, kršijo nepristranskost sojenja v povezavi z domnevo nedolžnosti. Višje sodišče je našemu pritožniku v tem delu njegove pritožbe na primer odgovorilo, da izjave aktualne politike, kot so bile dane v konkretnem primeru, ne morejo vplivati na izid pritožbenega postopka, saj da so bile neresne ali namenjene bolj samopromociji ministra. Takšno stališče Višjega sodišča je, kot smo videli, v neposrednem nasprotju z EKČP, saj je ESČP že večkrat razložilo, da vnaprejšnje izjave visokih predstavnikov izvršne oblasti, nasprotno, lahko kršijo nepristranskost sojenja in domnevo nedolžnosti. Višje sodišče, ki je na pritožnikov očitek odgovarjalo s protikonvencijskim stališčem, bi torej moralo najti konvencijsko skladno razlago za svojo odločitev zoper pritožnikovo navedbo, česar pa ni storilo. Podobno je tudi Vrhovno sodišče na pritožnikov očitek v tem delu odgovarjalo, da navedbe o ministrovih izjavah ne terjajo posebnega odgovora, saj naj njihov vpliv na zakonitost ne bi bil pojasnjen. Po stališču Vrhovnega sodišča naj bi presojanje ministrovih izjav pomenilo, da bi lahko izjave ene veje oblasti praktično onemogočile delovanje druge. Toda vidimo, da je tudi to stališče (tokrat Vrhovnega sodišča) protikonvencijsko in v neposrednem nasprotju s prej predstavljenim stališčem in primeri ESČP, da namreč tudi predstavniki izvršne veje oblasti s svojimi vnaprejšnjimi izjavami lahko povzročijo kršitev nepristranskosti sojenja in domneve nedolžnosti. Ker niti Višje sodišče niti Vrhovno sodišče za zavrnitev pritožnikovih navedb v tem delu nista podali konvencijsko skladne obrazložitve, je še toliko bolj pomembno, da bi Ustavno sodišče ustavno pritožbo sprejelo v obravnavo in o tem vprašanju temeljito presojalo.

Ob tem, da bi že iz tega razloga ustavno pritožbo sprejel v obravnavo, pa bi bilo po moji oceni obenem na mestu takšno večjo skrbnost presoje nameniti tudi vprašanju, ali za kaznivo dejanje pranja denarja, za katerega je bil pritožnik obsojen, v resnici ustavno skladno lahko zadostuje standard, kot ga razlagajo redna sodišča. Na primer, če je pogoj za obsodbo za to kaznivo dejanje, da je dokazan obtoženčev namen prikrivanja, ali je slednje res lahko tako preprosto dokazati v okoliščinah, ko so denarna nakazila opravljena v celoti neskrto, na povsem odprt način prek osrednje banke, tako da so povsem sledljiva in preiskovalcem vselej dostopna? Ali pa Ustava morda terja strožji standard za presojo subjektivnih in objektivnih prvin storitve tega kaznivega dejanja? Poleg vidika nepristranskosti in domneve nedolžnosti si tehtna vprašanja, kot je slednje, po moji oceni prav tako zaslužijo bolj temeljito vsebinsko presojo v okviru sicer običajnega sprejema takšne ustavne pritožbe v obravnavo. Zato sem se zavzemal za sprejem in glasoval proti odločitvi o nesprejemu v obravnavo.

DDr. Klemen Jaklič
Sodnik